

УДК [341.96:342.951]:796
DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2025.2.4>

Романенко Людмила Віталіївна,
кандидат юридичних наук,
старша викладачка кафедри правових основ національного спротиву
та фізичного виховання, провідна спеціалістка Центру спортивного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1732-0214>

СПІВВІДНОШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА З ВІТЧИЗНЯНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

*У статті досліджено співвідношення норм законодавства України з *acquis communautaire* у галузі фізичної культури і спорту.*

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю приведення внутрішнього законодавства країни у відповідність до законодавства ЄС. У роботі приділена увага поступовій імплементації норм міжнародного права у вітчизняне законодавство у спортивній галузі.

Доведено, що інтеграція спортивних організацій України в міжнародні спортивні структури вимагає забезпечення ефективного процесу впровадження норм міжнародного права в національне законодавство і чітке дотримання державою міжнародно-правових зобов'язань у галузі фізичної культури і спорту.

Зазначено на необхідності системного дослідження ролі, яку відіграє Європейський Союз у правовому регулюванні діяльності у сфері фізичної культури і спорту у зв'язку з набуттям Україною 23 червня 2022 року статусу кандидата до Європейського Союзу.

Наголошено на тому, що до внутрішнього спортивного законодавства України постійно вносяться зміни, продиктовані досвідом міжнародних спортивних організацій, європейським спортивним законодавством; або ж навпаки – національні федерації з видів спорту, запозичивши певний досвід європейських країн, звертаються до органів влади із пропозиціями про внесення змін до існуючих або ж ухвалення нових нормативно-правових актів.

Доведено, що для ефективності, гармонійності, збалансованості таких змін необхідною є відповідність структурного статусу комплексу норм, що регулюють спортивні відносини саме як окремої галузі національного права.

У статті авторкою акцентується увага на перешкодах, які виникають у процесі систематизації спортивного законодавства та пропонуються шляхи їх вирішення.

Зроблено висновок про необхідність ратифікації наступних міжнародних документів у сфері фізичної культури та спорту: Кодексу спортивної етики та Кодексу спортивного арбітражу.

Ключові слова: фізична культура, спорт, спортивне право, міжнародне законодавство, інтеграція спортивних організацій.

ROMANENKO L.V. CORRELATION OF INTERNATIONAL LAW NORMS WITH DOMESTIC LEGISLATION IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

*The article examines the correlation of the norms of Ukrainian legislation with the *acquis communautaire* in the field of physical culture and sports. The relevance of the research topic is due to the need to bring the country's domestic legislation into line with EU legislation. The work pays attention to the gradual implementation of the norms of international law into domestic legislation in the sports sector.*

It is proven that the integration of Ukrainian sports organizations into international sports structures requires ensuring an effective process of implementing the norms of international law into national legislation and strict compliance by the state with international legal obligations in the field of physical culture and sports. The need for a systematic study of the role played by the European Union in the legal regulation of activities in the field of physical culture and sports is noted in connection with Ukraine's acquisition of candidate status to the European Union on June 23, 2022.

It is emphasized that changes are constantly being made to the domestic sports legislation of Ukraine, dictated by the experience of international sports organizations, European sports legislation; or vice versa – national sports federations, having borrowed some experience from European countries, turn to the authorities with proposals to amend existing or adopt new regulatory legal acts.

It is proven that for the effectiveness, harmony, and balance of such changes, it is necessary to comply with the structural status of the complex of norms regulating sports relations as a separate branch of national law.

In the article, the author focuses on the obstacles that arise in the process of systematizing sports legislation and suggests ways to solve them.

The conclusion is made about the need to ratify the following international documents in the field of physical culture and sports: the Code of Sports Ethics and the Code of Sports Arbitration.

Key words: physical education, sports, sports law, international legislation, integration of sports organizations.

Постановка проблеми. Після набуття 23 червня 2022 року статусу кандидата до Європейського Союзу Україна стала на шлях наближення до ЄС за всім спектром співробітництва, в тому числі адаптації Україною в достатніх обсягах правових та нормативних стандартів Європейського Союзу, «*acquis communautaire*» в галузі фізичної культури та спорту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження окремих теоретичних висновків і рекомендацій із зазначеної проблематики містяться в працях таких вчених, як: А.М. Апаров, Г.Ю. Бордюгова, О.М. Залізко, Г.М. Гніздовська, О.А. Моргунов, Е.П. Прощук, М.О. Теплюк, М.А. Тихонова, М.О. Ткалич, Є.О. Харитонов, О.І. Ющик, О.І. Чокля та інші. У той же час бракує досліджень які висвітлюють проблемні питання співвідношення норм міжнародного права з вітчизняним законодавством в галузі фізичної культури та спорту в умовах виконання Україною євроінтеграційних зобов'язань.

Мета статті полягає у встановленні передумов, історичних етапів, закономірностей необхідності адаптації норм вітчизняного законодавства до норм міжнародного права у галузі фізичної культури та спорту.

Виклад основного матеріалу. Євроінтеграційний курс України почав послідовно реалізовуватися після укладення 27.06.2014 року Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Україна зобов'язалася забезпечувати поступову адаптацію свого законодавства до законодавства ЄС відповідно до напрямів, визначених у цій Угоді. Так у главі 25 «Співробітництво у сфері спорту та фізичної культури» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони передбачено обмін інформацією та гарною практикою за напрямками: фізична культура і спорт через освітню систему у взаємодії з державними установами та недержавними організаціями; заняття спортом та фізична культура як спосіб сприяння здоровому способу життя та загальному процвітання; підвищення рівня національної компетенції та вдосконалення системи кваліфікацій у галузі спорту; інтеграція людей з розумовими та фізичними вадами через заняття спортом; боротьба з допінгом; боротьба з договірними матчами; безпека під час великих міжнародних спортивних подій [1]. Адаптація законодавства України про фізичну

культуру і спорт відбувається з урахуванням вимог Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 року № 1861-VI, яким передбачено попередню оцінку відповідності законопроектів міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції (пп.1 та 3 ст. 93) [2].

Верховна Рада України 18 березня 2004 року, враховуючи стратегію європейської інтеграції, ухвалила закон, на підтримку Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Наша країна має певний успіх в імplementації міжнародних норм спортивного права в українське спортивне законодавство.

Згідно аналізу українського законодавства, яке регулює спортивні відносини і директив Європейського Союзу, можна зробити висновки про наступне, а саме: між нормами вітчизняного законодавства і законодавством Європейського Союзу немає великої розбіжності. Імplementація норм міжнародного спортивного права у національне спортивне законодавство має свої особливості, а саме: воля законодавця переважно не є первинною, а опосередковує ініціативу суб'єктів квазі-нормативних повноважень. Норми, встановлені на законодавчому рівні, впроваджуються за потреби інших суб'єктів права, а не є реакцією законодавця на появу суспільної потреби, яка вимагає регуляції. Для прикладу, відслідкуємо історичний ланцюг: практика міжнародних спортивних організацій, яка складається при використанні та виконанні вимог цих організацій, з часом гармонізується у видах спорту; згодом виникає потреба у більш вагомому нормативному забезпеченні її на міжнародному рівні для подальшого застосування, тому, що спорт є явищем міжнародним. Відповідні норми, які виникли на практиці, вносяться законодавцем у нормативно-правові акти країн-учасниць міжнародного спортивного руху (акти міжнародного характеру), що набувають чинності на державному рівні. Наприклад: договірні спортивні матчі, проблема допінгу, небезпечна поведінка вболівальників під час проведення змагань та інше. Ці проблеми виникають під час проведення змагань, які проводяться федераціями з видів спорту, неодноразово повторюються, поширюються і виникає потреба щодо їх усунення. Механізм вирішення цих питань поступово запозичується іншими федераціями з видів спорту, згодом практика узагальнюється під егідою міжнародної організації (Міжнародного олімпійського комітету або Всесвітнього анти-

допінгового агенства), а потім відповідні зміни вносяться до національного законодавства.

Міжнародний олімпійський комітет, Всесвітнє анти-допінгове агенство та інші незалежні міжнародні структури розробляють і приймають велику кількість рекомендаційних документів (правил, норм, стандартів). Незаперечний авторитет цих структур та висока якість документів (конвенцій, кодексів, загальних принципів) сприяють широкому використанню цих актів в процесі нормотворчості і правозастосування.

Далі пропонуємо звернути увагу на значення "acquis communautaire" («європейського доробку») для гармонізації та уніфікації норм міжнародного спортивного права та приклади ефективної адаптації в галузі фізичної культури та спорту в Україні.

Важливе положення, яке стосується спорту, містить Амстердамський договір, укладений в листопаді 1997 року. Так, згідно параграфу 28 Амстердамського договору «Декларації про спорт»: «Конференція визнає соціальну значимість спорту для підтримання високих ідеалів та його об'єднуючу роль. Для прийняття виконавчими органами та законодавчими органами Єросоюзу рішень, що стосуються регулювання спорту, необхідно взяти до уваги думку спортивних асоціацій. У зв'язку із цим особлива увага має бути приділена розвитку спорту» [3].

Під час проведення Першої конференції Європейського союзу з питань спорту, яка відбулась в травні 1999 року в Греції, був прийнятий спеціальний Висновок з питань: 1. Європейської моделі спорту; 2. Взаємовідносин спорт – телебачення; 3. Боротьби із допінгом.

Європейська спортивна модель сприяє монополії федерації з виду спорту. Але така монополія з боку спортивної федерації не є негативним явищем, тому що дозволяє уникати конфліктів, оскільки наявність кількох федерацій в одній дисципліні, призведе до дисбалансу участі українських спортсменів в міжнародних змаганнях з різних видів спорту.

Найважливіші напрямки розвитку спорту, згідно Європейській моделі спорту окреслені в пункті 1.1 Заключних положень, а саме: необхідність збереження автономності спорту з метою не допускати маніпуляцій спортом в політичних та економічних цілях. Спорт не повинен слугувати інструментом для досягнення будь-яких політичних цілей, а також не повинен бути зайво комерціалізованим, що невідворотно приведе до знецінювання спортивних ідеалів та принципів. Необхідною умовою для гармонічного та посту-

пового розвитку спорту є співробітництво між державними органами, спортивними організаціями та бізнесом. Сама організація спорту повинна базуватися на федеративних принципах [3].

Заслугує на увагу, офіційне тлумачення норми, вказаної в пар. 28 Амстердамського договору «Декларація про спорт», стосовно обов'язків європейських державних інститутів з приводу долучення представників спортивних організацій до роботи слухань, щодо прийняття рішень, які регулюють спорт. Єврокомісія, як орган виконавчої влади Європейського Союзу теж має повноваження, що до скликання спеціальних слухань. Висновки, які приймаються в результаті роботи таких слухань, використовуються міністрами спорту країн – членів ЄС.

Не зважаючи на те, що Україна не є членом Європейського Союзу, висновки та доповіді ЄС та країн-членів визначають напрямки, дотримуючись яких розвивається національне спортивне законодавство. Основні завдання, які покладені на федерації: популяризація і розвиток дитячого, юнацького, любительського та професійного спорту і інтеграція спорту у суспільство повністю відповідають положенням Амстердамського договору і закріплені в Законі України «Про фізичну культуру і спорт». В більшості видів спорту, в нашій країні, ці завдання та цілі лише задекларовані, але не виконуються і відсутній механізм контролю з боку держави. В футболі і в деяких видах спорту вони задекларовані в квазі-нормативних актах, мають чіткий механізм реалізації та контролю за їх дотриманням.

Наприклад, система ліцензування клубів, яку проводить УЄФА. Ця система захищає стандарти управління футбольними клубами, фінансову недоторканість та прозорість діяльності. Запровадження механізму ліцензування спортивних клубів в інших видах спорту буде сприяти як підвищенню якості фінансового контролю діяльності клубів так і якості та безпеці надання послуг такими клубами.

Гостро стоїть питання регулювання діяльності спортивних агентів. На міжнародному рівні професія спортивних агентів існує протягом досить тривалого часу. Однак Україна поки не має конкретного законодавчого акту, що регулює діяльність та правовий статус спортивних агентів. Питання, які регулюють діяльність спортивних агентів в Україні, наразі містяться у низці документів «м'якого» права, зокрема у правилах національних і міжнародних спортивних федерацій. Профільний спортивний закон не містить жодних положень, присвячених проблематиці спортив-

ного агентування. Важливо усвідомити, що законодавче закріплення дозволить покращити фінансовий контроль у сфері спортивного агентування та контроль за професійним рівнем агентів через механізм ліцензування [4].

Вітчизняне законодавство більш деталізовано і конкретизовано стосовно регламентації окремих питань ніж законодавство ЄС. Нагальною потребою і вимогою часу, на думку багатьох вітчизняних науковців і нашу особисту є систематизація внутрішнього спортивного законодавства шляхом прийняття Спортивного кодексу України. Проблема кодифікації законодавства потребує більшої уваги в зв'язку з формуванням галузі спортивного права. Звертаємо вашу увагу на існуванні міжнародного спортивного права ще з 90-их років минулого століття. Галузь міжнародного спортивного права вже давно визнана і сформована. Виокремлення в національній системі права України галузі спортивного права, яка відповідає міжнародній галузі спортивного права, дозволить не тільки оптимізувати процес імплементації міжнародно-правових норм спортивного права в національну правову систему, а й допоможе уникнути колізій, які пов'язані з незбалансованістю внутрішньосистемних зв'язків в міжнародному та національному праві.

Зокрема, шановний О.І. Ющик звертає увагу на важливіший методологічний аспект: «З точки зору діалектики поняття "правова система" національна правова система не є загальним у даному понятті; таким загальним є лише світова правова система, щодо якої національні системи виступають як особливі правові системи. Отже, галузевий поділ правової системи України має враховувати діалектичний зв'язок її зі світовою правовою системою і правовими системами нижчого рівня, зокрема, європейською.

На такий зв'язок прямо вказує стаття 9 Конституції України, ...» [5] У статті передбачена стандартна процедура імплементації для норм міжнародних договорів, учасницею яких є Україна та конвенцій, що були підписані нашою державою. Норми таких міжнародних актів мають пріоритет перед актами національного законодавства, відтворюючи норму Конституції України, а саме, п. 1 ст. 9 (чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України). І, як вважає, шановний О.І. Ющик: «норми таких договорів мають також включатися в галузевий поділ. Цей аспект особливо важливо враховувати при формуванні спортивно-правової галузі, оскільки значна кількість норм спортив-

ного права, на відміну від інших галузей, формується за межами України» [5].

Як вище зазначалося, що умовою прийняття нових членів до Європейського Союзу є приведення внутрішнього законодавства країни у відповідність до законодавства ЄС, а точніше до «*acquis communautaire*». Під цим терміном розуміють надбання європейської інтеграції з моменту створення ЄС і дотепер, що включає всі договори та закони (директиви, регламенти, рішення) ЄС, декларації та резолюції, міжнародні договори й рішення Європейського суду справедливості. "*Acquis communautaire*" було спочатку надбанням європейської правової доктрини, а нормативною вимогою стало після Маастрихтського договору, підписаного в лютому 1992 року, 12 країнами Ради Європи. Крім політичних, економічних, валютно-фінансових питань, на порядок денний було винесено розробку політики держав Євросоюзу в області спорту. Всі нові члени ЄС та кандидати у члени повинні прийняти «*acquis communautaire*», що вже існують, але ж сама імплементація може відбуватися поступово, протягом перехідного періоду. Крім того необхідно створити відповідні умови для прийняття майбутніх елементів *acquis* ЄС [6].

З прийняттям 18.03.2004 року закону «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» і до сьогодні адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу та досягнення відповідності національної правової системи «*acquis communautaire*» є пріоритетною складовою процесу набуття «*acquis communautaire*», а також юридичних та інституційних механізмів їхнього впровадження. Цей механізм включає адаптацію законодавства, створення відповідних інституцій та інші додаткові заходи, необхідні для ефективного правотворення і правозастосування.

Україна послідовно приводить власне законодавство у відповідність до положень права ЄС та бере на себе зобов'язання щодо подальшої імплементації відповідних положень «*acquis communautaire*». Певна частина положень «*acquis communautaire*» вже давно є частиною національного законодавства. Україна успішно акцептувала частину європейського доробку – ратифікувала Всесвітній антидопінговий кодекс, Конвенцію про боротьбу із допінгом у спорті. Але не вповному обсязі відпрацьовані механізми, передбачені цими документами, має місце недостатність підзаконних нормативних актів та освітньої і просвітницької роботи у цій сфері. Тож попереду ще

чимало роботи. Крім того, наприклад, до міжнародних документів, які першочергово потребують ратифікації в Україні необхідно віднести: Кодекс спортивної етики та Кодекс спортивного арбітражу.

Наші спортсмени – найпотужніші амбасадори країни. Приймаючи участь у міжнародних змаганнях українські спортсмени дотримуються норм Кодексу спортивної етики, але це не виключає необхідності його ратифікації.

Кодекс спортивної етики Ради Європи 1992 року «Справедлива гра – шлях до перемоги», є додатком до Спортивної Хартії Європи, яку було прийнято у 1992 році. Основною метою кодексу є забезпечення справедливої гри, створення етичних основ для боротьби з негативними проявами поведінки не тільки в спорті, а й у сучасному суспільстві. Основний принцип даного документу полягає в визначенні необхідності ведення справедливої гри з дитячо-юнацького спорту тому, що в майбутньому молоді спортсмени стануть дорослими учасниками змагань. Поняття «справедлива гра», це не тільки гра за правилами, а й спосіб мислення, повага до інших, дружба та належна поведінка. Вона виключає шахрайство, обман, неналежну поведінку під час гри, застосування допінгу, насилля, ображення (як фізичні, так і словесні) сексуальні домагання і насильство над дітьми, молодими людьми та жінками, експлуатацію, нерівні можливості, надмірну комерціалізацію та корупцію. Етичні міркування, щодо чесної гри повинні бути невідомими елементами спортивної діяльності, менеджменту та спортивної політики. Спорт – це соціальна та культурна діяльність, яка збагачує суспільство та сприяє налагодженню взаєморозуміння та співпраці між державами. Спорт визнається видом індивідуальної діяльності, яка при справедливому провадженні надає можливість самовиразу, самовдосконалення та реалізації особистих досягнень, набуття навичок та демонстрації майстерності, соціальної взаємодії. В кодексі наголошується, що заохочення до занять спортом – державне та суспільне заняття. І мова йде про встановлення відповідальності за певні види порушень перед урядами, спортивними організаціями та окремими особами [7].

Важливу роль цього документу для становлення спортивного права як окремої галузі не можливо не зазначити, тому що визначені в ньому специфічні деонтологічні засади вимагають регламентації всіх спортивних відносин, враховуючи різноманітні особливості.

Наведемо приклад поняття «справедлива гра»: як зазначено у ст. 6 Дисциплінарного кодексу УЄФА, футбольні клуби та національні асоціації несуть відповідальність за поведінку своїх уболівальників. Ми бачимо, що в данному випадку має місце більш широке застосування інституту відповідальності, незалежно від вини на субекта, до якого вона застосовується. Не зважаючи на те, що ключовою фігурою у спорті залишається спортсмен, значно розширилось коло суб'єктів спортивної діяльності, а саме збільшилась роль і кількість представників антуражу – оточення спортсменів (у даному випадку мова йде про уболівальників). Нефахівцеві складно зрозуміти цю особливу деонтологію. Але, якщо проаналізувати фактори, що саме привело до такого нормативного рішення, то стане зрозумілим опосередкований вплив на емоції уболівальників, шляхом покарання улюбленої команди. Застосування таких превентивних заходів буде запорукою попередження негативних явищ у майбутньому. Ви навряд чи знайдете щось подібне в інших сферах відносин, врегульованих правом, зокрема інститутом відповідальності. Цей приклад свідчить про необхідність виділення спортивного права в окрему галузь, задля регулювання спортивних відносин, які є доволі специфічними та багатограними.

Ще одним документом, який, на нашу думку, необхідно ратифікувати в Україні, є Кодекс спортивного арбітражу. Останній представляє собою набір правил і процедур, які використовуються для вирішення спортивних суперечок та конфліктів шляхом арбітражу. Він регулює процедури розгляду спорів в спортивних судах, які відомі як спортивні арбітражні суди або суди CAS (Касаційний арбітражний суд). Ключовими аспектами, які характеризують кодекс спортивного арбітражу, є наступні: 1) встановлює процедурні правила, які використовуються для розгляду спорів. Ці правила описують: як подаються заяви, як здійснюється обмін доказами, як приймаються рішення і т. д.; 2) розкриває порядок формування арбітражного складу, який розглядає спори; 3) визначає процес вирішення спорів в арбітражному суді, включаючи порядок засідань, подання доказів, вислуховування свідчень, висловлення думки сторін тощо; 4) Кодекс містить положення щодо виконання рішень арбітражного суду і можливість апеляції в межах системи арбітражу; 5) Кодекс може встановлювати процедури для апеляції рішень арбітражного суду і механізми розгляду апеляційних скарг [8].

Рада Європи затвердила європейську спортивну модель, якою був запроваджений піра-

мідальний принцип побудови і керівництва спортом. Це означає суворе дотримання міжнародними федераціями нормативних актів ЄС та використання судових прецедентів.

Про важливість і вплив рішень Суду ЄС щодо спорту, говорить Е. П. Прошук. Досліджуючи основні етапи формування політики та права ЄС щодо спорту автор дійшов висновку про наявність трьох ключових етапів у розвитку спортивного права ЄС: перший починаючи з рішень Суду ЄС у 1978 році і до справи Босмана 1995 року; другий пов'язаний з результатами впливу справи Босмана і розвитком права через подальші рішення Суду ЄС і початок діяльності Європейської Комісії у спорті, зокрема через призму економічної діяльності в цій галузі; третій починається з підписанням Лісабонської Угоди у 2007 році, що містить 165 статтю щодо спорту і окреслює компетенцію ЄС в даній сфері, та триває досі. [9]

Радою ЄС з питань освіти, молоді, культури та спорту 14 травня 2024 року прийнято Робочий план ЄС зі спорту (2024–2027), яким визначено три ключові пріоритети: добросесність і цінності в спорті, соціально-економічні і стійкі аспекти спорту, а також участь у спорті та фізична активність для здоров'я.

До головних цілей цього Плану віднесено зміцнення безпеки та цілісності спорту у Європі, формування обґрунтованої спортивної політики. Велика увага приділяється збільшенню занять спортом у будь-якому віці та покращенню доступності для вразливих груп із метою забезпечення активного способу життя, яке сприяє соціальній єдності та активній громадській позиції. Підтримка масового спорту та оздоровчої фізичної активності є ще одним пріоритетом із наголосом на волонтерстві [10].

В Україні величезний масив спеціалізованих норм, що виникають у сфері фізичної культури і спорту регулюється юридичними нормами та потребують подальшого вдосконалення правового впливу. Відносини у спорті регулюються в значній їх частині різними спортивними організаціями, в тому числі міжнародними. Тому це висуває додаткові вимоги до законодавчого регулювання відносин, що складаються у зв'язку із здійсненням спортивної діяльності.

Так, положення, які регулюють в Україні відносини у сфері спорту, містяться у 27 законах, в тому числі 7 кодексах. Спеціально регулюють спортивні відносини 4 закони, а саме, такі закони України: «Про фізичну культуру і спорт»; «Про антидопінгову діяльність у спорті»; «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та

спорту вищих досягнень в Україні»; «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».

Предметом решти 23 законів є не спортивні, а адміністративні, бюджетні, митні, податкові, соціальні, господарські та інші відносини, що виникають у галузі фізичної культури та спорту й пов'язані із забезпеченням фізкультурно-спортивної діяльності. До них належать закони України: «Про благодійну діяльність та благодійні організації»; «Про рекламу»; «Про оренду державного та комунального майна»; «Про публічні закупівлі»; «Про освіту»; «Про медіа»; «Про внутрішній водний транспорт»; «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор»; «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» й інші закони. До числа кодексів входять Бюджетний, Податковий, Земельний, Повітряний, Кодекс торговельного мореплавства, Кодекс про адміністративні правопорушення та Кримінальний кодекс.

Нормативна база фізичної культури і спорту, за даними Міністерства молоді та спорту України включає понад 1670 підзаконних актів, з яких дві третини складають накази самого міністерства.

Підзаконна нормативна база сфери фізкультури і спорту включає низку постанов Кабінету Міністрів України (КМУ): «Про затвердження Порядку надання закладу фізичної культури і спорту статусу бази олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки і переліку закладів, яким надано такий статус» (18.01.2006); «Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу» (5.11.2008); «Про затвердження переліків закладів фізичної культури і спорту всеукраїнського рівня, які фінансуються з державного бюджету, баз олімпійської, паралімпійської і дефлімпійської підготовки та всеукраїнських громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування, суб'єктів паралімпійського руху, які отримують фінансову підтримку з державного бюджету» (29.07.2015); «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України» (09.12.2015); «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року» (01.03.2017); «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року» (04.11.2020) та деякі інші [11].

За роки незалежності Україна ратифікувала та приєдналася до низки міжнародних конвенцій. Серед них – Міжнародна конвенція по боротьбі

з допінгом у спорті, прийнята ООН 19.10.2005 р.; Міжнародна конвенція проти апартеїду у спорті, прийнята ООН 10.12.1985 р.; Європейська конвенція про запобігання насильству та хуліганській поведінці глядачів під час спортивних заходів, зокрема футбольних матчів від 19.08.1985 р.; Конвенція Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями від 18.09.2014 р. та ін. [12].

Висновки

Аналіз чинного законодавства дозволяє зробити висновок про те, що наявність такої множини регуляторів ускладнює правозастосовну діяльність. Чинний Закон «Про фізичну культуру і спорт» – не систематизує норми спортивного права. І хоча цей Закон визначає загальні правові, організаційні, соціальні, економічні основи діяльності у сфері фізичної культури та спорту, регулює суспільні відносини у створенні умов для розвитку фізичної культури та спорту, але на вимогу часу та завдяки такій властивості спорту, як здатність до саморегулювання, потребує подальшого удосконалення.

Тому нагальною потребою є систематизація спортивного законодавства шляхом прийняття

Основ законодавства України про фізичну культуру і Спортивного кодексу України, в межах відокремленої галузі спортивного права, що оптимізує процес імплементації норм міжнародного спортивного права в національну правову систему.

Розвиток спортивного права в Україні відповідає сучасним тенденціям соціально-правового розвитку суспільства. Досягнення соціальної згуртованості через спорт має важливу роль для відбудови України у мирний час і примирення в Європі та світі.

Запропонована Міністерством та Національним олімпійським комітетом України (див. Стратегію розвитку олімпійського руху в Україні на період до 2028 року) європейська модель розвитку спорту є вельми приваблива, але зважаючи на світові тренди, неймовірну комерціалізацію та професіоналізацію спорту, а також такій властивості спорту, як здатність до саморегулювання, враховуючи особливості національних спортивних організацій, ми будемо свідками розвитку спорту в Україні за змішаною моделлю [13, 14].

Досліджені питання є відкритими для подальшої наукової дискусії і наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний договір від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Том 1. Ст. 2125. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 16.10.2025).
2. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 12. Ст. 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення: 16.10.2025).
3. Treaty of Amsterdam // Official Journal of the European Communities C 340/1, – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1997.
4. Романенко Л.В. Спортивне агентування: питання правового регулювання. *Соціальний захист у сфері спорту: правові засади та механізм реалізації* : зб. матеріалів і тез доп. учасників круглого столу, м. Харків, 3 червня 2025 р. Харків : Право, 2025. С. 89–94.
5. Ющик О.І. Спортивне право в галузевій структурі правової системи (методологічний аспект). *Спортивне право України: теоретичні та практичні проблеми формування галузі* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 5 червня 2024 р.). Київ, 2024. С. 33–37.
6. Белоусов П. Співвідношення законодавства України з *acquis communautaire*: quo vadis, Ukraina? *Юридична газета*, 2016, № 39. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/spivvidnoshennya-zakonodavstva-ukrayini-z-acquis-communautaire-quo-vadis-ukraina.html>
7. Code of sports ethics / Recommendation NO. R (92) 14 REV of the Committee of Ministers to member states ON THE REVISED CODE OF SPORTS ETHICS (adopted by the Committee of Ministers on 24 September 1992 at the 480th meeting of the Ministers' Deputies and revised at their 752nd meeting on 16 May 2001). URL: <https://rm.coe.int/16804cf400>
8. Бордюгова Г. Міжнародний спортивний арбітраж: засади й особливості діяльності та словник найуживанішої лексики. Київ, 2015.- 160 с.; іл. URL: https://issuu.com/olympicua/docs/arbitrage_2016_ua
9. Прошук Е. Основні етапи формування політики та права ЄС щодо спорту. *European Political and Law Discourse*. 2020. Vol. 7 Issue 1. С. 53–61. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2020/2020-7-1/10.pdf>
10. Резолюція Ради та представників урядів держав-членів, що зібралися в Раді, щодо Робочого плану Європейського Союзу з питань спорту. 1 липня 2024 р. – 31 грудня 2027 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3527/oj/eng>
11. Теплюк М. О. Законодавче регулювання спорту в Україні: проблеми та шляхи удосконалення. *Спортивне право України: теоретичні та практичні проблеми формування галузі* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 5 червня 2024 р.). Київ, 2024. С. 28–32.
12. Романенко Л. В. Імплементація норм міжнародного права у вітчизняне законодавство у галузі фізкультури і спорту. *Юридична осінь 2016 року* : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук. конф. молодих учених,

м. Харків, 15 листопада 2016 р. Харків : НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2016. С. 44–47. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17610/1/Romanenko_44-47.pdf

13. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року: постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2020 № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.10.2025).

14. Стратегія розвитку олімпійського руху в Україні на період до 2028 року URL: <https://noc-kh.org/wp-content/uploads/2024/04/%D0%9D%D0%9E%D0%9A-%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%93%D0%86%D0%AF-26.09.23.pdf> (дата звернення: 16.10.2025)

REFERENCES:

1. Uhoda pro Asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand]. (2014). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 75(1), 2125. Retrieved October 16, 2025, from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

2. Pro Rehlament Verkhovnoi Rady Ukrainy [On the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine]. (2010). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 12, 565. Retrieved October 16, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>

3. Treaty of Amsterdam. (1997). *Official Journal of the European Communities* C 340/1. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

4. Romanenko, L. V. (2025). Sportyvne ahentuvannya: pytannia pravovoho rehuliuвання [Sports agency: issues of legal regulation]. In *Sotsialnyi zakhyst u sferi sportu: pravovi zasady ta mekhanizm realizatsii* (pp. 89–94). Kharkiv: Pravo.

5. Yushchuk, O. I. (2024). Sportyvne pravo v haluzevii strukturi pravovoi systemy (metodolohichniy aspekt) [Sports law in the sectoral structure of the legal system (methodological aspect)]. In *Sportyvne pravo Ukrainy: teoretychni ta praktychni problemy formuvannya haluzi* (pp. 33–37). Kyiv.

6. Bielousov, P. (2016). Spivvidnoshennia zakonodavstva Ukrainy z acquis communautaire: quo vadis, Ukraina? [Correlation between Ukrainian legislation and the acquis communautaire: quo vadis, Ukraine?]. *Iurydychna hazeta*, (39). Retrieved from <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/spivvidnoshennya-zakonodavstva-ukrayini-z-acquis-communautaire-quo-vadis-ukraina.html>

7. Council of Europe. (2001). *Code of Sports Ethics / Recommendation No. R (92) 14 REV of the Committee of Ministers to Member States on the Revised Code of Sports Ethics*. Adopted 24 September 1992, revised 16 May 2001. Retrieved from <https://rm.coe.int/16804cf400>

8. Bordiuhova, H. (2015). Mizhnarodnyi sportyvnyi arbitrazh: zasady y osoblyvosti diialnosti ta slovnyk naiuzhyvanishoi leksyky [International sports arbitration: principles and features of activity and glossary of the most commonly used terms]. Kyiv. Retrieved from https://issuu.com/olympicua/docs/arbitrage_2016_ua

9. Proshchuk, E. (2020). Osnovni etapy formuvannya polityky ta prava YeS shchodo sportu [Main stages of formation of EU policy and law on sports]. *European Political and Law Discourse*, 7(1), 53–61. Retrieved from <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2020/2020-7-1/10.pdf>

10. Council of the European Union. (2024). *Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on the European Union Work Plan for Sport, 1 July 2024 – 31 December 2027*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3527/oj/eng>

11. Tepluk, M. O. (2024). Zakonodavche rehuliuвання sportu v Ukraini: problemy ta shliakhy udoskonalennia [Legislative regulation of sports in Ukraine: problems and ways of improvement]. In *Sportyvne pravo Ukrainy: teoretychni ta praktychni problemy formuvannya haluzi* (pp. 28–32). Kyiv.

12. Romanenko, L. V. (2016). Implementatsiia norm mizhnarodnoho prava u vitchyzniane zakonodavstvo u haluzi fizykultury i sportu [Implementation of international law norms in national legislation in the field of physical culture and sports]. In *Iurydychna osin 2016 roku* (pp. 44–47). Kharkiv: Natsionalnyi yurydychnyi universytet im. Yaroslava Mudroho. Retrieved from https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17610/1/Romanenko_44-47.pdf

13. Stratehiia rozvytku fizychnoi kultury i sportu na period do 2028 roku [Strategy for the Development of Physical Culture and Sports until 2028]. (2020). *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* № 1089. Retrieved October 16, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text>

14. Stratehiia rozvytku olimpiiskoho rukhu v Ukraini na period do 2028 roku [Strategy for the Development of the Olympic Movement in Ukraine until 2028]. (2023). Retrieved October 16, 2025, from <https://noc-kh.org/wp-content/uploads/2024/04/%D0%9D%D0%9E%D0%9A-%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%93%D0%86%D0%AF-26.09.23.pdf>

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025